

Список літератури

1. Говлет, М. Дослідження державної політики: цикли та підсистема політики [Текст] / М. Говлет, М. Рамен ; [перекл. з англ. Олександра Рябова]. – Львів : Кальварія, 2004. – 264 с.
2. Державне регулювання економіки [Текст] / [І. Р. Михасюк, А. Ф. Мельник, М. І. Крупка, З. М. Залога] / за ред. д-ра екон. наук, проф., акад. АН Вищої школи України І. Р. Михасюка. – Львівський національний університет ім. І. Франка, Львів : Українські технології, 1999. – 640 с.
3. Дзюблюк, О. Глобалізаційні процеси та участь іноземного капіталу у розвитку вітчизняної банківської системи [Текст] / Олександр Дзюблюк // Банківська справа. – 2008. – № 2. – С. 37–46.
4. Інформація про власників істотної участі у банку за станом на 01.07.2009 [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
5. Основні показники діяльності банків [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
6. Хаб'юк, О. Банківське регулювання та нагляд через призму рекомендацій Базельського комітету [Текст] [монографія] / О. Хаб'юк. – Івано-Франківськ : ОШПО ; Снятин ; ПрутПринт, 2008. – 260 с.
7. Швайка, Л. А. Державне регулювання економіки [Текст] : [навч. посіб.] / Любов Андріївна Швайка. – К. : Знання, 2006. – 435 с.

Summary

Determines the necessary form of system of government regulation of foreign banking in Ukraine. The author gives determination of concept “system of government regulation of foreign banking” and also gives the basic elements of this system.

Отримано 02.04.2010

УДК 336.71(477)

О.Б. Деревська, Національний банк України, м. Київ

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

У статті аналізуються основні тенденції і проблеми розвитку банківської системи України в умовах глобалізації. Обґрунтовано необхідність підвищення її конкурентоспроможності.

Ключові слова: банківська система, глобалізація фінансових ринків, рівень капіталізації, конкурентоспроможність банківської системи

Постановка проблеми. Проблема підвищення рівня капіталізації банків зумовлює об'єктивну необхідність дослідження сучасної вітчизняної практики формування власного капіталу банків, порядку оцінювання величини та визначення рівня його адекватності потребам

розвитку економіки країни, а також пошуку ефективних шляхів і джерел нарощення обсягів капіталізації, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної банківської системи і збереженню її національних пріоритетів в умовах глобалізації фінансових ринків.

Метою статті є дослідження основних проблем, що виникають у банківській діяльності в період економічної кризи та визначення шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на ознаки поліпшення економічного розвитку в окремих країнах світу та низку заходів, спрямованих у напрямі економічної стабілізації, світова економіка перебуває у стані рецесії. Триває скорочення обсягів промислового виробництва в умовах стрімкого скорочення споживання, інвестицій та експорту. Це у свою чергу призвело до скорочення робочих місць. Така ситуація відповідним чином впливала на розвиток фінансового сектора. Відбулося падіння темпів зростання кредитування економіки.

Світова фінансова криза продовжує позначатись на подіях в економіці та на фінансовому ринку України. Економічна активність в Україні відновлюється, але її якість залишається низькою. Ситуація в банківській системі все ще складна: спостерігається низька кредитна активність банків, зростає сума збитків та кількість збиткових банків. **Доходи** банків становили **108,2** млрд. грн., з них: процентні доходи – **91,9** млрд. грн. (або 84,9 % від загальних доходів), комісійні доходи – **12,2** млрд. грн. (11,3 %).

Витрати банків становили **125,4** млрд. грн., з них: процентні витрати – **50,6** млрд. грн. (або 40,4 % від загальних витрат), відрахування в резерви – **47,1** млрд. грн. (37,5 %), комісійні витрати – **2,2** млрд. грн. (1,7 %).

Основними функціями банків є:

- мобілізація грошових ресурсів на вклади від клієнтів;
- надання клієнтам позик і створення нових платіжних засобів;
- здійснення розрахунків між клієнтами.

В Україні виконання цих функцій банками пов'язане з викладеними нижче проблемами, серед яких: відсутність довіри до банків з боку населення, а отже, і незначна мобілізація ресурсів банками порівняно з потенційними її можливостями; низький рівень кредитування (особливо довгострокового, адже короткострокові кредити займають близько двох третин кредитного портфеля українських банків); низький (порівняно зі світовим) рівень розрахунків між клієнтами (хоча і відбувається досить активний розвиток у даному напрямі – введення платіжних карток, утворення національної системи масових електронних платежів населення як один із основних напрямів роботи НБУ та ін.).

Проте поступове відновлення довіри населення до банків, позитивна динаміка депозитів фізичних осіб, зростання обсягу кредитів, наданих юридичним особам, зниження ставок за кредитами свідчать про певне покращення ситуації порівняно з другою половиною 2008 року. Під пильним контролем Національного банку продовжується процес докапіталізації банків.

За станом на 01.10.2009 **активи** банків становили **893,5** млрд. грн., **загальні активи** – **987,8** млрд. грн. Більшу частину загальних активів становлять кредитні операції – **77,9** % активних операцій.

Банки України мають високу ліквідність, але наявність значних ризиків неповернення кредитів при кредитуванні реального сектора стримують банки у відновленні активних операцій. Переважна більшість кредитів, наданих юридичним особам, спрямовується в поточну діяльність, отже, інвестиційна складова економічного зростання є недостатньою. Відновлення платоспроможності банківської системи та кредитування економіки України гальмують нестабільність ресурсної бази банків, невідповідність за строками ресурсної бази і попиту на кредити з боку реального сектора, зростання проблемної заборгованості за раніше наданими кредитами, погіршення їх якості. Це вимагає збільшення резервів під кредитні операції, та, відповідно, уповільнює кредитування економіки України.

Зобов'язання банків за станом на 01.10.2009 становили **771,9** млрд. грн. **Кошти фізичних осіб** становлять **200,5** млрд. грн., або **26** % загального обсягу зобов'язань, **кошти суб'єктів господарювання** – **119,2** млрд. грн., або **15,4** %.

Банки мають таку структуру коштів населення з точки зору строківості. Строкові кошти становлять **152** млрд. грн., або **75,8** % від загальної суми коштів населення, а кошти на вимогу – **48,6** млрд. грн., або **24,2** %.

Стабілізація ситуації на валютному сегменті ринку сприяла зниженню негативних очікувань учасників ринку, що позитивно впливало і на інші сегменти грошово-кредитного ринку, зокрема на депозитний, де в II кварталі 2009 р. припинилася тенденція до відтоку коштів з банківської системи.

Збільшення депозитів фізичних осіб позитивно вплинуло на динаміку **загального обсягу депозитів**, який у II кварталі 2009 р. збільшився на **1** %. Однак через суттєвий відтік коштів у I кварталі показник приросту за перше півріччя також є від'ємним – зменшення на **11,4** % – до **316,8** млрд. грн.

Українська банківська система побудована відповідно до принципу дворівневості, який передбачає чітке розмежування сфер діяльності центрального (Національного банку України) і комерційних банків.

За станом на **1 жовтня 2009 року ліцензію** Національного банку України на здійснення банківських операцій мали **185** банків, у тому числі: **166** банків (**89,7 %** від загальної кількості банків, що мають ліцензію) – акціонерні товариства (з них: **103** банки (**55,7 %**) – відкриті акціонерні товариства, **10** банків (**5,4 %**) – закриті акціонерні товариства, **52** банки (**28,1 %**) – публічні, **1** банк (**0,5 %**) – приватне), **19** банків (**10,3 %**) – товариства з обмеженою відповідальністю.

У стані ліквідації перебуває **12** банків, з них **9** банків ліквідуються за рішеннями НБУ, **3** – за рішеннями господарських (арбітражних) судів.

Аналіз стану банківської системи України дає можливість виявити основну проблему, вирішення якої сприятиме підвищенню конкурентоспроможності українських банків і створенню в країні банківської системи світового рівня. Такою проблемою є низький рівень капіталізації комерційних банків. За цим показником вітчизняні банки настільки відстають від іноземних, що навіть за сприятливих умов їм буде важко конкурувати не тільки на світовому ринку, а й всередині країни, якщо останні вирішать серйозно закріпитися на нашому ринку.

За станом на 01.10.2009 **власний капітал** банків становив **121,6** млрд. грн., або **13,6 %** пасивів банків.

Власний капітал банків має таку структуру. Сплачений зареєстрований статутний капітал становить **85,8 %** від капіталу; дивіденди, що спрямовані на збільшення статутного капіталу, – **0,4 %**; емісійні різниці – **5,2 %**; загальні резерви, резервний фонд та інші фонди банків – **14,0 %**; результати минулих років – **0,5 %**; результати звітного року, що очікують затвердження, – **0,1 %**; результати поточного року – (**-14,2 %**); результат переоцінки основних засобів, нематеріальних активів, цінних паперів у портфелі банку на продаж та інвестицій в асоційовані компанії – **8,2 %**.

Стан і ресурсні можливості банківської системи України суттєво впливають на економічний розвиток всієї країни. Ресурсний потенціал комерційних банків утворюють капітал (власні кошти) і залучені кошти. Тому особливої актуальності набуває нарощення банківських капіталів та вдосконалення їх структури.

На основі вищевикладеного можна зробити висновок, що основними напрямками діяльності з подолання проблем розвитку банківської системи України повинні стати:

- 1) підвищення рівня капіталізації банківського сектора за допомогою залучення додаткового акціонерного капіталу;
- 2) вдосконалення методики розрахунку обсягів регулятивного капіталу та нормативів ризику;

- 3) підвищення якості та конкурентоспроможності банківських послуг шляхом заміщення готівкових розрахунків на безготівкові платіжні інструменти;
- 4) розвиток структури банківського сектора в напрямі оптимального поєднання великих банків із розгалуженою мережею філій та регіональних і спеціалізованих банків з метою наближення до населення повноцінних банківських послуг;
- 5) збільшення присутності іноземного капіталу в національній банківській системі має відбуватися з урахуванням усіх позитивних і негативних чинників, потенційних ризиків.

Список літератури

1. Аржевитин, С. Проблемы банковской системы Украины в XXI столетии [Текст] / С. Аржевитин // Мир денег. – 2000. – № 6. – С. 22–23.
2. Волощук, І. Шляхи формування конкурентоспроможності банківської системи України [Текст] / І. Волощук // Вісник НБУ. – 2001. – № 6. – С. 19–21.
3. Дмитренко, М. Г. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України [Текст] / М. Г. Дмитренко, І. Ю. Кочума // Вісник НБУ. – 2008. – № 3. – С. 102–107.

Summary

In this article the main tendencies and problems of the Ukrainian Banking System's development in conditions of globalization are being analysed. It is grounded the necessity of competitiveness increasing.

Отримано 02.04.2010

УДК 332.132:336.7

Н.І. Корецька, Луцький національний технічний університет

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

У статті подано авторську методику, що дозволить здійснити оцінку територіальної організації банківської системи.

Ключові слова: методика, оцінка, територіальна організація банківської системи.

Постановка проблеми. Оцінці територіальної організації банківської системи присвячені праці багатьох учених, однак переважна більшість авторів у своїх дослідженнях аналізують розвиток банківської діяльності та ринок банківських послуг у регіонах, тоді як такі важливі напрями в оцінці територіальної організації банківської системи, як аналіз забезпеченості регіону банківськими установами і їх територіальна доступність залишаються поза увагою вчених.